

Warszawa, 24 sierpnia 2020 roku

Wyrażamy stanowczy sprzeciw wobec rozwiązań zawartych w poselskim projekcie nowelizacji ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (druk sejmowy nr 539), w art. 1 pkt 1 tegoż projektu.

Jeżeli wejdą one w życie, przedstawiciele władzy (politycy i urzędnicy) będą mogli liczyć na bezkarność za wszelkie bezprawne działania, które będą mieć faktyczny lub tylko pozorny związek z walką z pandemią i innymi chorobami zakaźnymi. Projekt ten nie tylko jest niekonstytucyjny – w związku z naruszeniem między innymi zasady niedziałania prawa wstecz – ale też radykalnie zwiększa ryzyko korupcji i nadużyć władzy. Zdajemy sobie sprawę, że utrzymujący się bezprecedensowy kryzys zdrowotny i gospodarczy wymaga przedsięwzięcia nadzwyczajnych środków umożliwiających podejmowanie szybkich decyzji. Jednakże środki te muszą mieścić się w granicach konstytucji, a ta obliuguje rządzących do zachowania zasad legalizmu, przejrzystości oraz niepodważania zaufania obywatela do państwa. Projektowane przepisy są sprzeczne z tymi fundamentalnymi zasadami praworządności. Bez ich zachowania przeciwdziałanie korupcji, dbałość o wysokie standardy życia publicznego i budowanie zaufania do państwa jest niemożliwe. Odejście od tych zasad oznacza dalsze pogłębienie kryzysu praworządności, którego źródłem jest polityka obecnie rządzących, a na który nakłada się dziś kryzys związany z pandemią.

Wejście w życie przepisów zawartych w projekcie poselskim stworzy podatny grunt dla kolejnych sytuacji budzących uzasadnione podejrzenia o korupcję i nadużycia. Podobne rozwiązania zaistniały już w tzw. Tarczy antykryzysowej 2.0 przyjętej wiosną tego roku. Usankcjonowały one między innymi kontrowersyjne decyzje zakupu maseczek bez wymaganych atestów, zakup respiratorów, które do dziś nie dotarły do szpitali oraz organizacji majowych (niedoszłych) wyborów korespondencyjnych, dla których brak było podstawy prawnej.

Zamiast forsować faktyczną legalizację bezprawia i bezkarności polityków i urzędników, rządzący powinni wykorzystywać już istniejące mechanizmy prawne (np. formułę „działania w stanie wyższej konieczności” uregulowaną w kodeksie karnym) ułatwiające rządowi podejmowanie szybkich decyzji w trudnych okolicznościach. Rządzący wspólnie z opozycją, przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania, ekspertami i organizacjami społecznymi powinni też wypracować standardy postępowania w sytuacjach kryzysowych. Standardy te umożliwiłyby obywatelom lepszy nadzór nad rządzącymi i zwiększyłyby transparentność podejmowania przez nich decyzji. Przykładem takich rozwiązań może być ułatwienie obywatelom dostępu do informacji publicznej, rozwój e-administracji, publikowanie na bieżąco w internecie przez instytucje publiczne informacji o działaniach, czy pilne wdrożenie dyrektywy UE o ochronie sygnalistów.

Dziś wiemy lepiej jak postępować wobec pandemii COVID-19. Nie ma żadnej przesłanki do tworzenia kolejnych, niekonstytucyjnych rozwiązań, których nieuchronnym skutkiem będzie korupcja i nadużycia władzy.

Fundacja ePaństwo

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju

Fundacja Frank Bold

Fundacja im. Stefana Batorego

Fundacja Instytut Spraw Publicznych

Fundacja Komunikacji Społecznej

Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Stowarzyszenie Klon / Jawor

Stowarzyszenie Sieć Obywatelska Watchdog Polska